

Brisel kuje ambiciozne planove za jače suzbijanje ekološkog kriminala, ali njegove šanse za uspeh zavisice od spremnosti zemalja EU da sarađuju.

To bi se moglo pokazati kao značajna prepreka. Zemlje se veoma razlikuju u pogledu toga šta predstavlja ekološki zločin, a kamoli kako se nositi sa njim – što dovodi do velikih rupa koje su kriminalci postali vešti u eksploataciji.

Različita pravila o tome šta je klasifikovano kao „otpad“, na primer, znači da zemlje imaju različite definicije trgovine otpadom – koja generiše između 4 i 15 milijardi evra godišnje – kao krivičnog dela.

Trgovci ljudima su pametni u razlikama i uvoz plastičnog otpada označavaće kao „sirov materijal ili reciklirani materijal... iako je u stvari otpad koji nikada nije tretiran“, rekao je Erik Figliolia, zamenik predstavnika Francuske u Eurojustu, agenciji EU koja pomaže pravosudna saradnja među zemljama.

Napori za suzbijanje drugih unosnih vrsta organizovanog ekološkog kriminala koji preovladavaju u EU – kao što je trgovina divljim životinjama, koja vredi između 7 i 9 milijardi evra, i ilegalna trgovina drvetom, vredna 6 milijardi evra – suočavaju se sa sličnim preprekama.

Situacija u kojoj se “određeni zločini manje striktno kažnjavaju u jednoj ili drugoj zemlji” vodi do sigurnih utočišta, rekao je Jan opgen Ort, portparol agencije za sprovođenje zakona EU Evropol.

Dok se na mesta poput Italije i Centralne Evrope dugo gledalo kao na utočište ekološkog kriminala, to je problem u celom bloku. Op gen Ort je rekao da je region Beneluksa – Belgija, Holandija i Luksemburg – „veoma privlačan za kriminalce jer ima mnogo aerodroma, velikih luka, dobru infrastrukturu, dobre autoputeve i dobro ste povezani sa Nemačkom, Francuskom i englesko tržište“.

Pošto organizovani ekološki kriminal ima tendenciju da se dešava preko granica, agencije EU kao što su Europol, Eurojust i Kancelarija EU za borbu protiv prevara (OLAF) imaju važnu ulogu. Ali oni se mogu uključiti samo kada država prijavi zločin i zatraži pomoć.

To znači da se suzbijanje ovih kriminalnih mreža u velikoj meri oslanja na to da zemlje to postave prioritetom, rekao je Op gen Ort – nešto što nisu uradili poslednjih godina.

„Svaka oblast kriminala se uvek takmiči sa drugima kada je u pitanju raspodela budžeta, raspodela prioriteta u sprovođenju zakona“, rekao je on, dodajući da su ilegalna migracija, terorizam i međunarodna trgovina drogom na vrhu liste.

„Mi smo takođe pomalo u Evropi žrtve naših visokih standarda“, rekao je op gen Ort. „Od trenutka kada odlučimo da želimo da živimo u društvu koje je čisto, koje nije zagađeno, to znači da se o otpadu treba brinuti – na određeni način stvarajući priliku za kriminalce.“

Pitanja saradnje

Prema Figliolia, „postoji rastuća svest među evropskim policijskim i pravosudnim organima“ o potrebi saradnje u vezi sa ekološkim zločinima.

Praćenje organizovanog ekološkog kriminala je visoko tehničko, skupo i radno intenzivno, rekao je Figliolia. „To uključuje različite administrativne, sudske i carinske službe, a sve to mora biti koordinisano na nacionalnom nivou pre nego što se može koordinirati na međunarodnom nivou.

Kriminalci često deluju u sivoj zoni. „Što se tiče trgovine otpadom i ekološkog kriminala, vidite da često imaju polu-hibridnu postavku: imaju legalnu kompaniju koja obavlja legalne poslove, ali sa strane takođe obavljaju i neke nedozvoljene poslove“, rekao je op gen Ort. „To ga čini veoma teškim za otkrivanje.“

Rumunija, na primer, pokušava da suzbije nelegalnu seču nakon postupka za kršenje od strane Evropske komisije, ali napredak je bio spor. To je zato što zemljama poput Rumunije „nedostaje tehnička pomoć... i stručnost“, rekla je Laura Bouriaud, profesor na rumunskom Univerzitetu Stefan čel Mare u Sučavi, koja proučava nelegalnu seču u centralnoj i istočnoj Evropi.

„Postoji potreba za specijalizovanim policijskim jedinicama, čuvarima životne sredine... i modernijim sredstvima za sprovođenje,“ rekla je ona.

Takve specijalizovane jedinice već postoje u Francuskoj, Švedskoj, Španiji, Italiji i Nemačkoj. Ali više resursa ne garantuje uvek nesmetanu saradnju. Tokom skandala Dizelgejt 2015. godine, nemačke vlasti su bile „uzdržane u saradnji“, prema Frederiku Baabu, francuskom sudiji sa Eurojustom, koji je koordinirao rad među zemljama na istrazi i krivičnom gonjenju kompanija uključenih u slučaj. Kada se to dogodi, „sve je zastalo“, rekao je za Mond.

Rešenje Komisije

Brisel želi da očisti te blokade na putevima i podstakne zemlje na akciju.

On je dodao da će Komisija obezbediti „specijalizovaniju obuku za policiju, tužioce i sudije i osigurati da imaju resurse i alate koji su im potrebni.“ Ali je priznao da za te napore neće biti izdvojena dodatna sredstva.

U sklopu revizije Direktive o ekološkom kriminalu iz 2008. godine, Komisija će pozvati zemlje da izvještavaju o svom krivičnom gonjenju zločina u oblasti životne sredine u novoj bazi podataka kako bi stekli jasniju sliku razmera problema.

Takođe planira da usaglasí definicije ekoloških zločina i odredi strože sankcije za njih.

„Nivoi sankcija se u velikoj meri razlikuju među državama članicama i čini se da njihova primena u praksi nije odvratajuća“, primetila je Komisija i dodala: „Nije bilo jasnog poboljšanja prekogranične saradnje otkako je Direktiva stupila na snagu“.

Figliolia je insistirala na tome da je usklađivanje sankcija ključno jer „u suprotnom počinioci idu u kupovinu na forumima i osnivaju deo svog poslovanja u zemljama u kojima se [ovi zločini] najmanje gone”.

„Prečesto u Evropi ne postoji stvarna kazna za ekološke zločine, prekršiocu mogu ostati nekažnjeni, a premalo je podsticaja da se poštuje zakon“, rekao je komesar za životnu sredinu Virginijus Sinkevičijus. “Želimo da to promenimo.”

Iako Evropski parlament želi da uključi ekološki kriminal u mandat Evropskog javnog tužilaštva da podrži zemlje sa manje stručnosti, o Sinkevičijusu bi se o tome moglo razgovarati sledeće godine.

Frederik Hafen, službenik za politiku demokratije životne sredine u Evropskom birou za životnu sredinu, nevladinoj organizaciji, pozdravio je predlog Komisije „jer stvara više pravne sigurnosti“ i „mnogo više zločina je pokriveno“. Ali on je tvrdio da su predloženi minimalni nivoi za kazne — najmanje 5 procenata globalnog prometa kompanije — preniski. Ako ekološki zločini nastave da nose niske sankcije, vlade rizikuju da troše “više javnih resursa na njihovo otkrivanje i krivično gonjenje” nego što će nadoknaditi novčane kazne, rekao je on, prenosi Politiko.